

Šiame numery:

Ar tik praeitis studijuotina?
Australija — pusiau surastas kontinentas.
Nuo Freiburgo iki New Yorko — pokalbis su dailininke Elena Urbaityte.
Studija apie Freiburgo meno mokyklą.
Veikalas apie Lietuvos pranciškonų istoriją.
Jono Aisčio eilėraščiai.
Dešimtoji Poezijos šventė Chicagoje (2).
Toronto vyrų choro „Aro“ ir Rūtos Pakštaitės koncertas Chicagoje.
Chicagos teatruose.
Nauji leidiniai

Kertinė Parastė

Ar tik praeitis studijuotina?

Jono Stikloriaus straipsnis — studija naujausiam *Aidų* numeryje yra pilnas šviežių mintų, kurių keletą čia verta paminėti. Taip štai autoriui atrodo, kad yra laikas pagalvoti, ar „norėsimė atstatyti Lietuvą lygiai tokioje pat formoje, kokia ji buvo iki 1940 metų, ar nereikia jau dabar galvoti apie kitas galimybes ir kitas formas“.

Toliau Stiklorius pateikia plačią, įdomią šio šimtmečio sulaužytų valstybinių sutarčių apžvalgą, kuri yra kartu tam tikra prasme ir Europos politinio gyvenimo istorija. Pereidamas į suvienytos Europos valstybės sampratą, autorius padaro platų ir įdomų šiuo atžvilgiu įvadą, pradėdamas Napoleonu ir baigdamas Hitleriu bei Stalinu. Kiekvienas iš jų sava prasme buvo Europos vienytojas. Įdomu, kad ir Rusijos caras jau 1804 metais siūlė „Europos konferenciją“. Vertos dėmesio yra Vokietijos Weimaro respublikos pastangos vienyti Europą, atsižadant pertempto nacionalizmo.

Po antrojo pasaulinio karo Europa su savo munitų unija yra nors ne politiškai, bet ekonomiškai labai sėkmingai pasistūmėjusi visiems priimtinos Europos vienybės kryptimi. Tačiau politiškai Europa šiandien yra bejėgė gresiančio sovietinio komunizmo aki-vaizdoje.

Mąstydamas apie būsimas lietuviško valstybingumo galimybes, jis jas mato tik suvienytos Europos ribose, kur tautiškumas palenkiamas bendresnėms interesams, bet jis susitinka su mūsų paveldėta nutautimo baimė. Jis rašo:

„Ar tikrai norime savo tautoje turėti žmones, kurie yra lietuviai tik dėl to, kad niekada nesusidūrė su kitų tautybių žmonėmis ir kurie, kai tik su kitais susitiks, tuojau ištautės?“ Šią mūsų baimę autorius drįsta statyti greta su sovietų geležine uždanga, iš kurios mes juokiamės. Autorius, remdamasis ta patirtimi, kurią liudija šiandien Lietuvos žmogus nenutausdamas, nepaisant didelio rusinimo

spaudimo, tiki į lietuvių sugebimą santykiuoti su kitais nenutausdamas. Šita Stikloriaus pastaba, pakeitus kai kuriuos duomenis verta svarstyti ir pasaulio lietuviui. Ar ne per daug uždarmo ir atviro bendravimo baimės yra ir pasaulio lietuvių organizacinėje ir kultūrinėje sampratoje?

Stiklorius nemano, kad tautinių valstybių suverenumo išlaikymas būtų kelias į taikesnę žmonijos ateitį. Jis cituoja šitokius Adenauerio žodžius: „Mes kime šalin mūsų nacionalistines idėjas ir pasenusias praeities koncepcijas ir eikime į naują erą.“ Tikrai nuostabiusia šiu naujų valstybinių idėjų išraiška yra Vakarų Vokietijos konstitucija, kuri jau iš anksto įgalina šią valstybę savo suverenines teises perduoti tarpvalstybinėms institucijoms. Ji tai daro dėl to, kad prisidėtų prie pastovios taikos įgyvendinimo pasaulio tautų tarpe.

Skatindamas lietuvišką visuomenę savo tautiškumą palenkti bendriesiems žmonijos uždaviniams, Stiklorius cituoja Stasį Šalkauskį, kuriam internacionalizacija yra neįvengiamas vyksmas. Žinoma, internacionalizacija neturi reikšties tautinės individualybės naikinimui. Ne mažiau kietas šiuo reikalu yra Juozo Eretos pasisakymas, kuriam įkaltas kaimynų nacionalizmas, yra tarsi mišios aukojamos stabams.

Neužmerkdamas akių prieš šios problemos sunkumus, būtent reikala derinti sveiką tautiškumą su tarptautiškumu, Stiklorius mano, kad lietuviška visuomenė, būdama savo daugumoje katalikiška, katalikų Bažnyčioje turi pavyzdį, kaip galima derinti tautiškumą su tarptautiškumu.

Į Europos vienybę Stiklorius skatina ir sovietinio komunizmo pavojus. Europa neišstengs jam atsispirti, nepasidariusi politiškai ir militariškai vieninga. Tuo tikslu jis teigiamai įvertina JAV karinę pagalbą Europai, kuri jau dabar prisideda prie Europos vienybimo. (Nukelta į 2 psl.)

Australija — pusiau surastas kontinentas

Pokalbis su kun. dr. Kęstučiu Trimaku — išpūdziai, išvalgos ir misija, susitikus su lietuviiais, jų jaunimu ir australais psichologais.

— Kas pirmiausia Jūsų seniai aplankytame Australijos žemyne krito į akį?

— Australija — tai alpinantis eukaliptų medžių kvapas, raityta ir šakota Sydnejaus uosto įlanka (kur 1788 m. įsikūrė pirmoji europiečių kolonija), šiauriniame žemės pusrutulyje nematyti nakties dangaus žvaigždynai, nuolat snaudžiančios švelniakailės koalos ir ant užpakalinių kojų šokinėjantys kengūros... Tai tik fonas, kuriuo man teko tarpiais žavėtis, atsisgaivinant po darbo.

— Matomai, tai Australijos vaizdai, kurie Jums ištrigo. Gal sakytumė, kad tai viena jos pusė. Ar matėte ir kitą jos pusę? Ar australai, kaip visuomenė, yra atradę sutartinę gyvenimo formą, ar juos irgi vargina neišsprendžiamos socialinės problemos?

— Australija taipogi yra tik pusiau surastas kontinentas su gyventojais, kurie dar tik tebeišsko, kaip tapti tauta. Šio didžiulio žemyno beveik visi senesnieji miestai prasidėjo kaip Anglijos kalinių koncentracijos stovyklos. Australija jau nustojo būti Anglijos Sibiru, bet jos gyventojus lengva įtikinti, Sovietų Sąjungą turint Sibirą. O imigrantų vaikai bei anūkai greit emė rodyti polinkį žeminti naujus imigrantus ir net ramus žemės kampo ieškančius pabėgėlius. Vis dėlto, kai kuriems vėliau atvykusiems, tarp jų ir lietuviams, įrodžius jų lygybę, sąlygos imigrantams pasidarė lengvesnės. Lietuviai čia rado gan palankią dirvą įsikurti, burtis, organizotis ir steigti savo centrus.

— Tad kokiais tikslais vykote į Australiją?

— Vykau, kviečiamas Australijos lietuvių katalikų sielovados sekretoriato, vadovaujamo prel. P. Butkaus, susitarus su Ateitininkų Federacija, kurios įgaliotinis Australijoje yra J. Stepanas. Bu-
vau kviečiamas 1. vesti

misijas lietuvių kolonijose ir 2. aplankyti ateitininkus Australijoje. Abi institucijos susitarė dėl mano kelionės apmokėjimo. Aš gi pašvenčiau savo pusantų metų atostogas, kad tai galėčiau įgyvendinti. Be šių dviejų tikslų užsibrėžiau dar du, kuriuos tikėjaisi galėsi atlikti laisvu laiku nuo savo pirmųjų pareigų: 1. norėjau susitikti su Australijos lietuvių jaunimu (ypač, artėjant V-ajam PLJ Kongresui ir man įsipareigojus analizuoti 1983 m. jaunimo studijinę anketa, planavau surinkti užpildytas anketas) ir 2. susitikti su psichologais Australijoje, pasiinformuoti apie tenykštę psichologiją ir, galimybės atsidarę, jiems perduoti kai ką iš savo psichologinės patirties. Viena tokių temų, kuria siūliausi kalbėti, buvo apie psichiatrijos piktinaudžiavimą prieš disidentus Sovietų Sąjungoje. Be to, siūliausi lietuvių visuomenei skaityti pasakaitas populiariomis psichologijos temomis.

— Kokias vietas ap-lankėte ir kaip ilgai kiekvienoje pabuvo?

— Kovo 4 - 10 buvau Adelaidėje; kovo 10 - 14 Hobarte, Tasmanijoje; kovo 14 - 21 Melbourne, iš kur aplankiau Geelongą kovo 16; kovo 21 - 24 lankiausi Australijos sostinėje Canberroje; kovo 24 - 31 Australijos didmiestyje Sydnejuje; kovo 31 - balandžio 3 Brisbanėje, iš kur balandžio 1 aplankiau tautiečius Gold Coast. Didesnėse lietuvių kolonijose turėjau trijų dienų gavėnines misijas; kitur — dviejų dienų, o retesniu atveju — vieną susitelkimą.

— Kaip Pats žiūrite į misijų darbą? Ką siekėte savo pokalbiuose perteikti ir kokius klausimus kėlėte? Ar misijas Australijoje laikote pasisekusiomis?

— Gyvi ryšiai su Dievu yra žmogiškosios dvasinės kultūros viršūnė. Individualinė plotmė religija laiduoja

Adelaidės lietuvių jaunimas po pokalbio su kun. dr. K. Trimaku (dešinėje). Kairėje kun. J. Petraitis, MIC, ir Žilvino tautinių šokių grupės vadovas B. Sabeckis.

Australijos lietuvių katalikų sielovados vadovas prel. P. Butkus ir kun. dr. K. Trimakas prie žymiųjų Sydnejaus Operos rūmų.

asmens vidinę darną (žr. pvz. Gordon W. Allport *The Individual and his Religion*); visuomeninė plotmė ji laiduoja socialinę, net pasaulinę, darną (žr. istoriko Arnold Toynbee *The Study of History*).

Mano tikslas misijose buvo klausytojams sugestijonuoti visa-gėrio Dievo tikrovę, motyvuoti juos norėti artėti prie Jo, nurodyti gerio-blogio konflikte mūsų suklupimus ir Kristų, rodantį kelią į Dievą Tėvą ir stiprinantį mus tame kelyje. Kur daugiau laiko, pateikiau sugestijų kasdienybę.

Aptardami dvasinių dalykų „pasisekimą“, negalime operuoti skaičiais. Kiek kartų našlės „skatikas“ didesnis už turto „lobį“? Į misijas ateidavo nemaža žmonių tautiečių: vienur gausiau, kitur rečiau. Daugiau atėjo vyresniosios kartos: jie arčiau

gyvenimo kelionės pabaigos; jiems labiau rūpi. Mažiau matėsi jaunesniosios kartos — tu, kurie dar nesusidūrė su trapumu to, ko jie siekia: karjeros, namų, geresnio gyvenimo. Žmogaus rūpestio menkumas atsivėrė Didžiajai Paslapčiai yra kone universalus fenomenas. Vertiname tuos, kurie sugeba „atsiplėšti“ nuo žemės bent misijų metu ir atsisiūkti į Dievą. Gal kai ką reiškia ir skaičiai: Melbourne ir Sydnejuje baigiamosiose pamaldose sekmadieniais bent po 400 žmonių priėmė komuniją.

— Ka pastebėjote iš lietuvių kultūrinio gyvenimo Australijoje? Jų sąlygose, kas jiems labiausiai pavyksta, o ko jie sau patiems labiausiai pasigenda? Turbūt gan svarbų vaidmenį atlieka jų spauda?

— Mano žvilgnis į Australijos lietuvių kultūrinį gyvenimą yra kaip praskrendančio paukščio žvilgnis į pajūrio uostą.

Kovo pačioj pradžioj atvykus į Australiją, dar tebesigirdėjo pokalėdiniams laikotarpiu įvykusių tradicinių lietuvių dienų atgarsiai, ypač jų metu suruoštos Dainų šventės aidai. Kaip tik kovo mėnesį *Tėviškės aiduose* vyko diskusijos, pradėtos Pr. Pusdešrio, tvirtinusio, kad šio Dainų šventė buvo „be tos ugnies, kuri anksčiau būdavo“ (Nr. 5). Toje šventėje dalyvavo ir Los Angeles jaunimo „Spindulio“ choras, kuris buvo teigiamai įvertintas. Tikrai negalima pasakyti, kad tos diskusijos buvo išauktos kontrasto tarp „Spindulio“ jaunimo ir vyresnio amžiaus Australijos lietuvių chorų, tačiau neretai tema pasukdavo ton kryptin (žr. pvz. Pr. Vaserio straipsnį, Nr. 9). Kiekviena didesnė lietuvių kolonija turi savo chorą iš

vyresniojo amžiaus žmonių, į kurių tarpą tik retkarčiais jaunesnis „užklysta“. Jaunimo daugiau tautinių šokių grupėse ir ypač sporto klubuose. Los Angeles jaunimo „Spindulio“ choro atsilankymas davė akstiną ir čia jaunimui susidomėti dainomis ir net bandyti steigti jaunimo chorą.

Kultūrinių reikšminių matėsi ir kitose srityse. Yra lietuvių dailininkų, iškilusių australų tarpe. Praeitose lietuvių dienose buvo surengta platesnio masto lietuvių dailininkų paroda. Gi vien jau kovo mėnesį scenos mylėtojai turėjo progą pamatyti du pastatymus: Adelaidėje Jurgio Jankaus „Peilio asmenimis“ ir Melbourne Anatolijaus Kairio „Vyskupo sode“.

Šiaip visuomeninio bei kultūrinio lietuvių gyvenimo aktualijos užkorduojamos Vinco Kazoko redaguojamoj *Mūsų Pastogėj* ir kun. Prano Daukno redaguojamuose *Tėviškės aiduose*. Gi platesnė Australijos lietuvių visuomeninė ir kultūrinė apžvalga greit bus atspausdinta Prano Pusdešrio redaguojamame *Australijos lietuvių metraštyje* (20 metų praeitis).

— Stengėtės susitikti ir su lietuvių visuomenėje besireiškiančiu jaunimu. Ar tokio jaunimo Australijoje daug? Kokios jų nuotaikos ir rūpestiai?

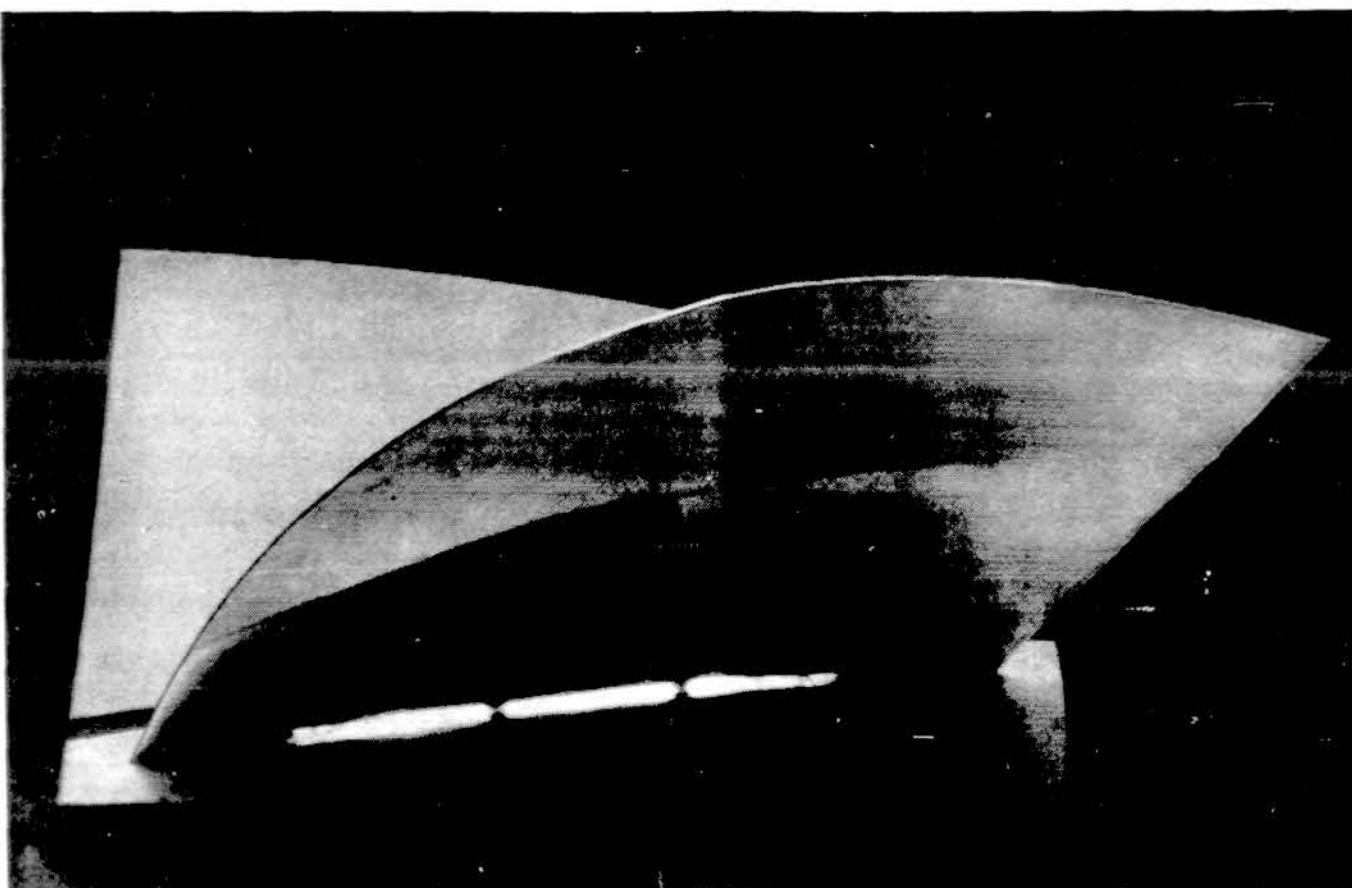
— Su Australijos lietuvių jaunimu susitikau Adelaidėje, Melbourne ir Sydnejuje; su jaunosios kartos grupe — Canberroje; su daugelio organizacijų jaunimo globėjais — Sydnejuje, o Brisbane jaunimui ir jaunosios poroms skirtame susirinkime diskutavome su mišria grupe.

Jaunosios kartos grupė Canberroje daugiau negu kitur svarstė visos Australijos lietuvių jaunimo padėtį ir problemas — jų skiratis plačiausias. Melbourne jaunimas daugiau negu kitur parodo organizuotumo — čia yra ir Australijos lietuvių jaunimo sąjungos valdyba. Sydnejaus jaunimas puoselėja pramoginį polinkį. Gi Adelaidėje jaunimas pereina naują savęs ieškojimo-radimo fazę — neseniai ten vėl atsikūrė lietuvių jaunimo sąjungos skyrius. Pagaliau Brisbane diskusijų metu iškilęs rūpestis teigiamais lietuvių-australų ryšiais gal suves jaunos kartos grupę tam tikslui.

— Kokiai veiklai lietuvių jaunimas Australijoje skiria dėmesį? Ir kur jo labiausiai trūksta?

— Aplamai, lietuvių jaunimas skiria daug dėmesio sportui (sporto klubai veikia beveik kiekvienoje lietuvių kolonijoje); vidutiniškai veiklus jis kultūrinėje srity — veikia šokių grupės, pvz. Žilvinas Adelaidėje, Sūkurys Sydnejuje; vienur kitur visai sėkmingos jaunimo ruošiamos radijo valandėlės; retėsi, bet įdomūs literatūriniai vakarai (tik be paties jaunimo kūrybos lietuvių kalba). Maža dėmesio skiriama „politinei“ Lietuvos laisvinimo veiklai, ir ypač maža — dvasinei kultūrai: pasaulėžiūrai, asmenybės ar charakterio ugdymui ir žmogiškajai gelmei.

(Nukelta į 2 psl.)

Elena Urbaityte

„Skrydis 49“, 1980
Aluminio metalo plokštės, fluorescentinis apšvietimas, 26"x30"x15".

Australija — pusiau surastas kontinentas

(Atkelta iš 1 psl.)

— Gal esate šio žemyno jaunime pastebėjęs kokią nors permainą — į teigiamą ar neigiamą pusę?

— Taip. Anksčiau — tarp visokių — yra tekę girdėti ir ne visai teigiamų pastabų apie Australijos lietuvių jaunimą, apie jo sąmoningumo bei veiklumo stoką. Tuo tarpu dabar du apčiuopiami reiškiniai rodo lietuvių jaunimą tame krašte esantį daug sąmoningesnį.

Pirmas reiškinys. 1972 m. lietuvių jaunimo studijinė anketa užpildžiusių tarpe iš viso pasaulio jaunimas iš Australijos tesudarė 3%, t. y. tik 1 iš 30 tebuvo iš Australijos. 1979 m. tarp visų užpildytų anketų iš Australijos jau buvo 9%, t. y. 1 iš 11 buvo iš Australijos. Gi šimet, iš viso pasaulio gavus beveik 300 užpildytų anketų, 25% buvo užpildyta Australijoje, t. y. ketvirtis visų užpildytų anketų. Su tokia proporcija Australijos lietuvių jaunimas toli pralenkia bet kokio kito krašto lietuvių jaunimą.

Antras reiškinys. Visuose mano pokalbiuose — Adelaidėje, Melbourne, Sydnejuje ir Canberroje — jaunimas pasisakė už tai, kad VI-asis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas būtų ruošiamas Australijoje. Tai ne kokio provincinio užsispyrimo reikalas. Tokie jaunimo kongresai jau buvo surengti Š. Amerikoje (I, II ir šimet V), P. Amerikoje (III) ir Europoje (IV), bet dar ne Australijoje. Jie argumentuotai nurodo, kad toks kongresas pagyventų šio kontinento lietuvių veiklą. Jų jaunimo atstovai balandžio 1-3 buvo susitikę Canberroje, stipriai ruošėsi V kongresui ir yra pasiryžę tą reikalą jame iškelti.

Plačiau apie Australijos lietuvių jaunimo nuotaikas parašiau ir Sydnejaus *Mūsų pastogę* ir *Pasaulio lietuvių* (bus 6 nr.).

— Kokios galimybės studijuoti Australijos universitetuose? Ar lietuviai jaunuoliai dar vis linke siekti aukštojo mokslo?

— Nemaža dalis tų, su kuriais susitikau, studijavo. Bet ne visi. Jau ir anksčiau buvo pastebėta, kad lietuvių jaunimas Australijoje ne taip labai veržiasi į mokslą ir ne taip labai jį vertina (žr. pvz. P. Kisieliūso III PL Jaunimo kongreso aprašymą *Ateityje*, 1976, nr. 4 psl. 122).

Susidariau įspūdį, kad tikrai norintieji, pakankamai gabūs, jei stengiasi, į universitetą patenka. Smulkiau apie studijavimo galimybes esu pasikalbėjęs su Tasmanijos universiteto Hobarte dviejų fakultetų administratorium Algviu Taškūnu. Savo universitetą jis apibūdino kaip gero akademinio lygio, su gerom sąlygom studijuoti, nes, nesant per dideliu studentų skaičiui, yra kreipiamas dėmesys į kiekvieną individą. Jame dėstomos beveik visos mokslo šakos, ypač stipriai įvesta chemija, fizika, geologija, istorija, psichologija. Kasmet suteikiama ir stipendijų. Čia doktorato disertaciją ruošia žuvusio lietuvių Tasmanijos tyrinėtojo-fotografo Olego Truchano sesėrėnė Gintaras Kantvilas.

Taškūnas norėtų, kad šiuo universitetu susidomėtų daugiau lietuvių studentų ir ne iš Australijos. Norintieji daugiau informacijos prašomi kreiptis jo adresu: Algis Taškūnas, 17 Fehne Ct., Sandy Bay, Tas, 7005, Australia.

— Kokie buvo Jūsų kontaktai su Australijos psichologais? Ir ką apie psichologijos

padėtį šiame krašte sužinojote?

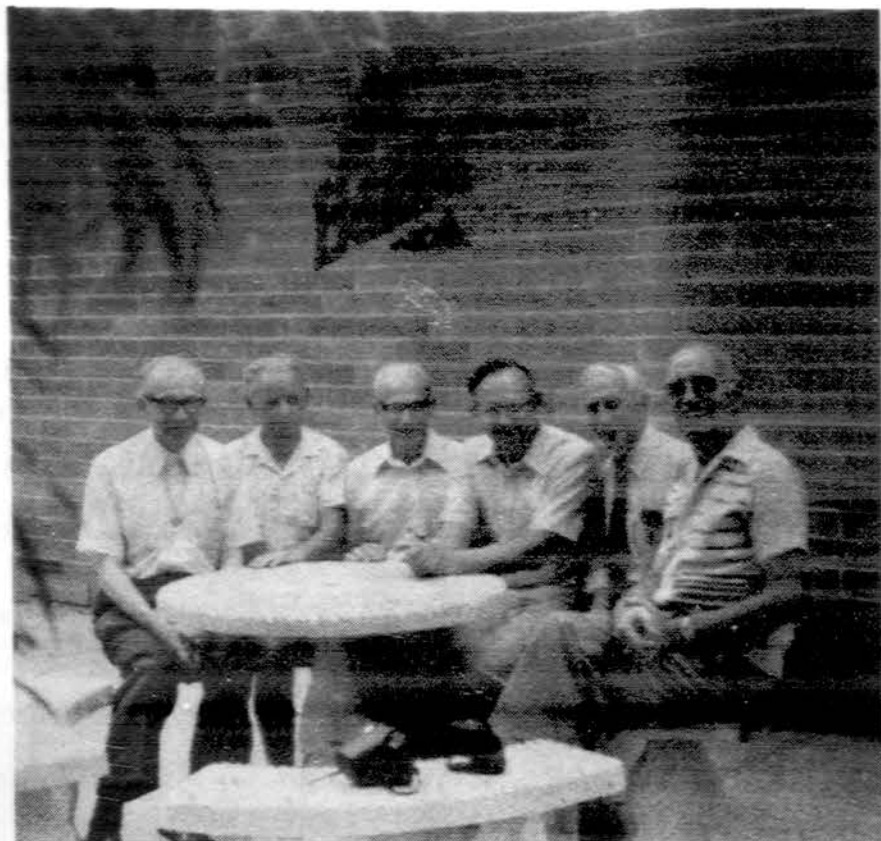
— Psichologija Australijoje yra dar gana nauja. Ji, kaip ir daugelis kitų mokslų, į šį kraštą atėjo iš Anglijos. Australijos psichologų kilmę rodo ir tas faktas, kad Australijos psichologų sąjunga anksčiau buvo tik Britanijos psichologų sąjungos šaka, kuri vėliau atsiskyrė. Šiuo metu jai priklauso apie 2600 narių, kurių nemaža be doktorato (tuo tarpu JAV Amerikos psichologų sąjungoje narių skaičius artėja prie 55,000; beveik visi su doktoratais).

Kadangi dirbu klinikinės psichologijos srityje, norėjau užmegzti ryšius su Australijos klinikiniais psichologais. Melbourne universitete turėjau pokalbį su Australijos klinikinės psichologų sąjungos pirmininku profesorium David J. de L. Horne. Kilme anglas, įsikūręs ir dirbęs Australijoje, lankęs JAV, jis turėjo platų akiratį ir aklą žvilgsnį į klinikinės psichologijos padėtį Australijoje: ji jauna, neturi ryškaus charakterio nei savitos tradicijos. Naujovės nekuriamos pačioje Australijoje. Jos kiek vėliau ateina iš Anglijos ir JAV. Panašų įspūdį susidariau, kalbėdamas ir su psichologijos fakultetų profesoriais Tasmanijos universitete Hobarte ir Australijos krašto universitete Canberroje.

— Kokiais psichologiniais interesais norėjote pasidalyti su savo kolegomis?

— Siūliau ypač tris temas. Jas visas priėmė. Akademiniame akiratyje — Tasmanijos universiteto psichologijos fakulteto profesoriams ir graduantams skaičiau paskaitą apie Amerikos psichologiją — „Psychology in the United States: A science at many crossroads, 1960-1983“. Psichologiją Amerikoje apibūdinau taip, kaip ją vaizduoja šio krašto psichologai: auganti, besiplečianti, besisakojanti, bet kartu pergyvenanti savo tikslų bei metodologijos persvarstymus kaip krizę, ieškančią būdų tapti naudingesne ir efektyvesne.

— Tarp mano pasiūlytų temų psichologams buvo ir psichiatrijos piktnaudžia-

Susitikę Adelaidėje: kun. J. Petraitis, MIC, A. Kubilius, Ateitininkų Federacijos igaliotinis Australijai J. Stepanas, kun. dr. K. Trimakas, Adelaidės LB pirmininkas C. Zamolskis ir Australijos lietuvių metrašio redaktorius P. Pusdešis.

viam studijuoti komplikuočiau žmogų bei realiau spręsti tiek individo, tiek visuomenės problemas. Mano keliama klausimai apie psichologiją Australijoje ir australų psichologų aiškinimai bei tolimesni klausimai iššaukė gyvas diskusijas.

Medicininėje aplinkoje būvau paprašytas pasidalyti savo praktiška patirtimi klinikinėje psichologijoje. Tad kovo 23 Canberros Woden Valley ligoninėje vedžiau dviejų valandų seminarą apie suaugusiojo vystymosi fazes ir jų pritaikymą, tiek aptariant emocinius ar protinius negalavimus, tiek ieškant kelių tuos negalavimus pašalinti. O kovo 24 kalbėjau apie psichodramą. Psichodrama yra dramoms panaudojimas psichoterapijos tikslams, kaip pvz. situacijų suvaidinimas emociniams ir psichinėms problemoms išgelgti, aptarti ir jas išsirti.

— Ar pavyko australų psichologų tarpe iškelti faktus, kaip Sovietų Sąjungoje piktnaudžiaujama psichiatrija prieš kovojančius už žmogaus teises?

— Tarp mano pasiūlytų temų psichologams buvo ir psichiatrijos piktnaudžia-

vimas Sovietų Sąjungoje. Si tema gerokai atitraukta nuo pačių psichologų profesinių interesų. Todėl ji niekur nebuvo jų parinkta.

Kur norim sėti, ten reikia dirvą iš anksto paruošti. Taip ir čia. Tokia dirva buvo paruošta ne psichologų, bet Tasmanijos universitete kai kurių profesorių bei studentų tarpe. Čia 1979 m. lankėsi Simas Kudirkas. Jo įtakoje tarp australų buvo įsteigta Kalinių bičiulių sąjunga sovietų kalinėse esančiais sąžinės kaliniais rūpintis. Tos draugijos centras yra Tasmanijos universitete. Čia Hobarto veikliesiems lietuviams Algviu Taškūnui ir Aleksandrui Kantvilui įtaigaujant, Kalinių bičiulių sąjungos iniciatyva, paremiant evangelinį Krikščionių unijai, Tasmanijos universitete buvo sukurta mano paskaita „Psichiatrijos piktnaudžiavimas prieš sąžinės kalinus Sovietų Sąjungoje“. Paskaita buvo labai laiku, nes visai neseniai, Sovietų Sąjungai vis atmetant Pasaulio Psichiatrų sąjungos reikalavimą įsteigti komisiją patikrinti piktnaudžiavimo atvejus, gresiant jai būti išmestai, pati Sovietų Psichiatrų sąjunga iš pasaulinės sąjungos išstojo.

— Ar psichologinėmis temomis kalbėjote ir lietuviams? Jei taip, kas lėmė tų temų parinkimą?

— Vykdamas į Australiją vesti gavėninio susitelkimo dienas, rengėjams buvau pranešęs, kad pageidauju lietuvių visuomenei skaityti paskaitą tema „Suaugusiojo psichologinė odiseja pro iliuzijas ir dūžius“. Ta tema gvildeno žmogiškąjį brendimą per išgyvenimus ir todėl buvo artima religinio susitelkimo dvasiai. Man yra tapę natūralu risti religiją su psichologija. Ta tema įvairiomis variacijom jau esu kalbėjęs Chicagoje, Detrote, Clevelande, Los Angeles, Philadelphijoje, Rochesteryje ir St. Petersburgė. Šią paskaitą pilnesnėje formoje skaičiau tik Sydnejuje; trumpintai kalbėjau Adelaidėje ir Hobarte, kur abiejose vietovėse dėl įdomumo prijungiau kitą temą „Vedusiųjų poros sugyvenimo bangavimai“.

Sydnejaus lietuviams dar kalbėjau apie laisvės kovotojų tariamą „psichiatrinį“ įkalinimą Sovietų Sąjungoje. Apskritai, skaičiau paskaitas, kur tik buvo parodyta susidomėjimo ir sudaryta galimybė. Dažniausiai tik laiko stoka pačių misijų metu apribojo tas galimybes.

— Ką galėtumėte pasakyti apie Australijos katalikus? Kokie Bažnyčios ir valstybės santykiai šiame krašte?

— Nors Australija priklauso Anglijai kaip kolonija ir dar

dabar teberiša ploni politiniai ryšiai, Australijoje anglikonų Bažnyčia nebuvo paskelbta valstybine. Antra vertus, šiame krašte nėra tokio griežto valstybės ir Bažnyčios atskyrimo, kaip kad JAV. Štai pavyzdžiui, nors švietimas yra valstybės rankose, mokyklose jos apmokami mokytojai supažindina mokinius su įvairiomis religijomis, o kai kada valstybės išlaikomų mokyklų laikas skiriamas religijos kursams. Kitas pavyzdys: Australijos sostinėje Canberroje paties miesto centre duota žemės svarbiausių (jų tarpe — katalikų) Bažnyčių hierarchų rezidencijoms.

Prie valstybinių universitetų katalikai ir kiti krikščionys steigė savo kolegijas, t. y. bendrabučius su savita dvasia bei papildomais kursais. Tokia kolegija aplankiau Hobarte Tasmanijos universitete, vadovaujamą jezuitų, kurio du trečdaliai studentų yra katalikai.

— Ar katalikų Bažnyčios hierarchija Australijoje atsižvelgia į lietuvių reikalus?

— Turėjau progos susitikti su trimis Australijos katalikų Bažnyčios hierarchais: su Adelaidės arkivyskupu James W. Gleeson, su Hobarto arkivyskupu Sir Guilford Young, ir su Sydnejaus arkivyskupu kardinolu Sir James Freeman.

Adelaidės arkivyskupą sutikau belankydamas kleboną kun. A. Spurgį, MIC, besiveikstantį ligoninėje, kur ir arkivyskupas užsuko į aplankyti. Sydnejaus arkivyskupui kardinolui su prel. Petru Butkum audiencijoje iškėm LKB Kronikas. Didžiausią įspūdį paliko Hobarto arkivyskupo Young. Jis plačios inteligencijos, didelio apsiškaitymo ir gilios erudicijos žmogus. Ilgame pokalbyje palietėme Lietuvos, Australijos ir Šiaurės Amerikos padėtį, katalikybę ir psichologiją. Jis parodė gyvą susidomėjimą pavergta Lietuva.

Mano susitikimai su šiais hierarchais buvo įmanomi tik todėl, kad jie buvo prieinami ir lietuviams, pirmiausia kunigams, bet ir pasauliečiams (kaip Hobarto arkivyskupas Young — Algviu Taškūnui).

Kai po II pasaulinio karo lietuviai emigravo į Australiją, šis kontinentas tebebuvo „misijs“ kraštas, be savo bažnytinės katalikų provincijos.

Vietiniai hierarchai parodė pakankamą rūpesčio imigrantų sielovada, kur reikia, net kviesdami tą kalbą naudojančius kunigus. Tik jie tikėjosi, kad kalbą išmokę, imigrantai įsijungs į vietines bažnyčias. Todėl tautinių parapijų steigti neleido (išskyrus Adelaidę), o tik panaudoti australų bažnyčias. Panašus rūpestis, leidimai, bet ir susitaikymas su lietuvių noru išlikti lietuviams tebegalioja dabar.

— Aplankius Australiją, kokios Jūsų išvados bei įžvalgos?

— Jų daug. Tegaliu pasidalyti tik viena gal stambiausia. Nuvykimas į naują kontinentą manijje sukėlė ryškesnį pajutimą, kad Žemė yra didžiulis kamuolys su vandenynais ir žemynais, apgyvendintais mūsų — žmonių. Ir kad esminiai, kur begyvenam, esam visi panašūs — traukiami apčiuopiamos žemės, bet ir neapčiuopiamos Tikrovės. Ten sutikti žmonės, lietuviai ir australai, kaip ir čia — visi esame tų traukų veikiami. Tai negalime pamiršti, nors būtume nusitrenkę į kokį Žemės kontinento kampą, kad ir kurdami ar išlaikydami lietuviškas salas.

Tų traukų poveikyje rasti savo kryptį ir kelią yra kiekvieno mūsų reikalas, uždavinys. Nepasiduoti vien žemės traukai, pabusti Dvasios traukai — tarp mūsų patį nujautimų bei įžvalgų mums padeda ir stipriai išgyvenusieji, giliau įžvelgia, vaizdžiau galį išreikšti.

Stipriai išgyvenusių laikau kad ir Simą Kudirką, kuris, savo apsisprendimu už laisvę stipriai išgyvenęs prievartą, yra tapęs laisvės siekio simboliu. Jo įtaka, jam atsilankius Australijoje, yra įsikūnijusi Kalinių bičiulių sąjungoje.

Kitas toks asmuo — ne per toli nuo Melbourne, kalnų atšlaitėje atsiskyrėliu gyvenęs menininkas William Ricketts, savo dvasines įžvalgas beįkūnijęs išdeginto molio skulptūrose ir jį aplankančius skatinąs gerbti visą gyvybę — gamtinę ir dvasinę.

Tai tik pora pavyzdžių. Tai sąžinės ir dvasios balsai. Ir mano kelionės Australijon tikslas buvo psichologinėmis paskaitomis nurodyti kryptį į žmogišką gėlmę, gi priešvėlykinėmis misijomis — Dieviškos Paslapties tikrovę.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

Dr. Stikloriaus straipsnis „Būsimoji Lietuva“ atspaus-tas 1983 metų *Aidų* 2-ajame numeryje mūsų politiniam mąstymui suteikia pažangesnį žvilgsnį, kuris yra labai vertas svarstymo. Dr. J. Stiklorius tačiau, būdamas labiau vakarietiško auklėjimo žmogus negu bet kas iš mūsų, Lietuvos ateitį mato tik Vakarų Europos vienybėje. Tačiau Lietuva savo istorinėje slinktyje geopolitiškai yra tampa susijusi ir su rytine Europa. Verta būtų pasvarstyti klausimą, prieš kokias galimybes ir kokius uždavinius Lietuva stovės, kai, vienai ar kitaip, komunistinis Rusijos centralizmas bus nustojęs reikšti.

Ar nebūtų gera, kad mes, kurie suprantame šių klausimų svarbą ir kurie vertiname ne tik praities lietuvių tautos pasiekimus, bet ir į ateities uždavinius nežiūrime beviltiškai, susitiktume pasikalbėjimui.

V. Bgd.

NAUJI LEIDINIAI

• *Lituanus*, vol. 29, no. 2 (Summer, 1983). Kartą per tris mėnesius išeinantis mokslų ir menų žurnalas anglų kalba, skirtas kelti ir nagrinėti klausimus, susijusius su Pabaltijo, ypač Lietuvos, kraštais ir tautomis. Administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata bibliotekoms ir įstaigoms — 15 dol., asmeniui — 10 dol.

Turinyje: du Augustino Idzelio straipsniai, nagrinėjantys okupuotos Lietuvos tautinius interesus — pirmasis „Branch-territorial Dichotomy and Manifestations of Republic Interests in Lithuania“ kreipia dėmesį į ekonominių ir socialinių faktorių poveikį tautiškumo samonei, parodant, kaip ekonominės centralizacijos principo įsigalėjimas ne tik sunkina ekonominę Lietuvos būklę, bet ir atstina nepasitenkinimą Sovietų vykdama tautybių politika; antrasis „Commentary on „Institutional Nationalism in Lithuania““ ryškina, kaip sovietinės sistemos priešikumas esminėms reformoms skatina tautinių bendrumų atsisukimą prieš centralizuotą vykdama politiką; Raimundo Kriščiūno straipsnis „The Emigrant Experience: the Decision of Lithuanian Refugees to Emigrate, 1945-1950“ taikliai su-renka ir išdėsto įrodymus, kodėl 1944 metų pabėgėliai iš Lietuvos nebuvo nacinės Vokietijos simpatizatoriai, o pirmosios Sovietų okupacijos aukos — šitas faktas apspėdė ir jų vėlesnį pasirinkimą išemigruoti iš Europos; Mildos Danytės „The Emigrant Experience: Contract Hiring of Displaced Persons in Canadian Domestic Employment, 1947-1950“ atskleidžia Kanados vykdytą pabaltiečių moterų išnaudojimą, o taip pat šių emigrantų nusistatymą iš joms primesto statuso ir nuožmių darbo sąlygų išsivaduoti; Staasys Goštautas spausdina Čiurlionio kūrybos studiją „The Fantastic Art of Čiurlionis“.

„Current Events“ skyriuje rašoma apie naujus paskyrimus Lietuvos Katalikų bažnyčios hierarchijoje. Alfred Erich Senn recenzuoja Reginos Žepkaitės *Diplomatija imperializmo tarnyboje. Lietuvos ir Lenkijos santykiai 1919-1939 m.* ir komentuoja dabartines lietuvių istoriografijos problemas. „Archives“ skyriuje Senn apžvelgia Jack Jatis-Juozaitis (1907-1967), Chicago demokratų partijos veikėjo ir miesto pareigūno, sportinės veiklos nepriklausomoje Lietuvoje skatinotojo ir pokarinės lietuvių veiklos Chicagoje rėmėjo, dokumentų rinkinį, dabar laikomą University of Illinois at Chicago.

ATITAIŠYMAS

Liudo Dovydėno straipsnyje „Grandinėlė pas angliakus ir suvėjas“, *Draugo* kultūrinio priedo 1983 m. gegužės mėn. 28 d. laidoje atspausdinta „Frack-villės klebonas kun. Algimantas Butkus“. Turėjo būti „kun. Algimantas Bartkus“.

Liudo Dovydėno straipsnyje „Grandinėlė pas angliakus ir suvėjas“, *Draugo* kultūrinio priedo 1983 m. gegužės mėn. 28 d. laidoje atspausdinta „Frack-villės klebonas kun. Algimantas Butkus“. Turėjo būti „kun. Algimantas Bartkus“.

Liudo Dovydėno straipsnyje „Grandinėlė pas angliakus ir suvėjas“, *Draugo* kultūrinio priedo 1983 m. gegužės mėn. 28 d. laidoje atspausdinta „Frack-villės klebonas kun. Algimantas Butkus“. Turėjo būti „kun. Algimantas Bartkus“.

Liudo Dovydėno straipsnyje „Grandinėlė pas angliakus ir suvėjas“, *Draugo* kultūrinio priedo 1983 m. gegužės mėn. 28 d. laidoje atspausdinta „Frack-villės klebonas kun. Algimantas Butkus“. Turėjo būti „kun. Algimantas Bartkus“.

Liudo Dovydėno straipsnyje „Grandinėlė pas angliakus ir suvėjas“, *Draugo* kultūrinio priedo 1983 m. gegužės mėn. 28 d. laidoje atspausdinta „Frack-villės klebonas kun. Algimantas Butkus“. Turėjo būti „kun. Algimantas Bartkus“.

Liudo Dovydėno straipsnyje „Grandinėlė pas angliakus ir suvėjas“, *Draugo* kultūrinio priedo 1983 m. gegužės mėn. 28 d. laidoje atspausdinta „Frack-villės klebonas kun. Algimantas Butkus“. Turėjo būti „kun. Algimantas Bartkus“.

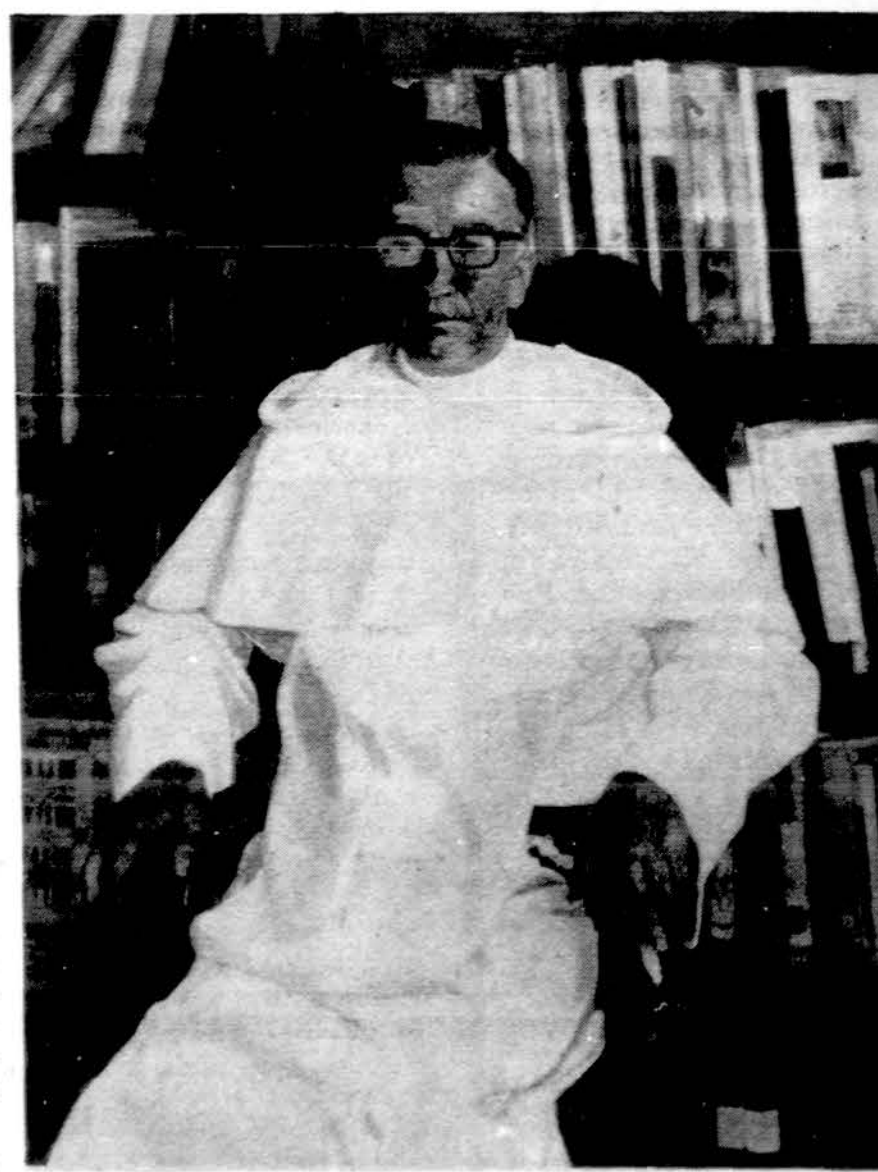

Kun. dr. K. Trimakas su Tasmanijos universiteto St. John Fisher kolegijos vadovybe — jėzuitais tėvais G. Jordan (rektorius), D. Rankin (kapelionas) ir J. Doyle (dekanas).

Sydnejaus arkivyskupas kardinolas Sir James Freeman varto jam įteiktą LKB Kronikų anglišką vertimą. Šalia jo — kun. dr. K. Trimakas.

Nuotrauka prel. P. Butkaus

Kazimieras Zoromakis

Tėvas Tomas Zižraitis

Nuotrauka Jono Tamaliūčio

Nuo Freiburgo iki New Yorko

Pasikalbėjimas su dailininke Elena Urbaityte

Elena Urbaitytė yra viena iš veikiausių dabartinių mūsų dailininkų Amerikoje. Ji yra buvusi Freiburgo meno mokyklos studentė. Savo meninę karjerą dailininkė pradėjo tapybos darbais su aštriais spalvų kontrastais ir siurrealistiniais įvaizdžiais. Panaudodama technines priemones ir patirtį tapybos mene, ji pradėjo kurti skulptūras, priešpastatydama aliuminio plokštes su švytinčia šviesa. Žmogus šių dienų technologijos amžiuje yra nuolat jaudinamas naujų, judančių formų ir spalvų, ypač miestinėje aplinkoje. Pradedama keistis žmogaus estetiškas pajautimas. Elena Urbaitytė savo naujuose darbuose stengiasi išreikšti mūsų laikų technologinės visuomenės intelektualinius ir emocinius bruožus.

Laukiant dailininkės Elenos Urbaitytės Chicagoje, kur ji š.m. birželio 18 dieną Meno šventėje Ateitininkų namuose skaitys paskaitą apie Freiburgo meno mokyklą, buvo įdomu užklausti ją apie jos pačios kūrybinį kelią.

Kaip Jūs patekote į Freiburgą ir kaip tuos laikus prisimenate?

Į Freiburgą atvykau 1948 metais. Iki to laiko studijavau meną jau dvejus metus Akademine der Bildenden Kuenste, kuri buvo subombarduota ir laikinai perkelta iš Muencheno į Schloss Haimhausen, baroko stiliaus pilį 30 km nuo Muencheno. Aš ten buvau vienintelė lietuvių studentė. Studijavau piešimą ir kompoziciją. Didelis dėmesys buvo kreipiamas į tai, kaip organines formas konstruktyviai sujungti realistinėje įžvalgoje, o kompozicijoje darėme bandymus simboliniai išreikšiant idėjas realistinėm vizualinėm sąvokom. Studijavau labai sunkiose sąlygose, gyvendama pusbadžiū ir nekūrentame kambaryje. Nenorėjau gyventi Muencheno lageryje ir laukti emigracijos kažin kiek metų.

Iš V. K. Jonyno sužinojau, kad Freiburge jau yra sukurta meno mokykla. V. K. Jonyną pažinojau iš Kauno Meno instituto, kur jis buvo direktorium, o aš studijavau piešimą. Labai apsidžiaugiau, kad menininkai lietuviai buriasi prie Freiburgo mokyklos. Neleгалiai perėjau iš amerikiečių zonos į prancūzų (žiemos metu naktį reikėjo pereiti mišką ir sniego užpustytus laukus), ir, pasiekus Freiburgą, prisistaciau V. K. Jonynui. Tuojau buvau aprūpinta studijomis meno mokykloje, maistu ir apskūrentu kambaryje. Lagerių Freiburge nebuvo. Neturėjau kisenėje nė vieno pinigėlio. Viskas buvo veltui, ir taip studijavau gražiai Freiburge dvejus metus, kurie buvo vieni iš mano gražiausių ir produktyviausių gyvenimo metų. Freiburgo Ecole des Arts et Métiers susikūrimas tai drąsios energijos ir lietuvių meilės menui rezultatas. Šios lietuvių mokyklos egzistencija išėviroje yra tikras unikumas. Negirdėjau, kad kita tauta tokiomis sąlygomis būtų ką nors panašaus pasiekusi. Daugiau kalbėsiu apie Freiburgą

Elena Urbaitytė

mokyklos įkūrimą ir jos įnašą į mūsų dailę birželio 18 dieną Ateitininkų namuose prie Chicago.

Kaip apibūdintumėte Freiburgo mokyklos įtaką Jūsų Pačios kūrybai?

Pirmiausia Freiburgo mokykla sudarė idealias sąlygas studijuoti ir auginti vizualinę discipliną, mano atveju — tapyboje. Mes neturėjome pinigų, bet mums juo ir nereikėjo rūpintis, jautėmės individualiai humaniškoje aplinkoje.

Tapybos klasėje mes sprendėme spalvines problemas, kurios išaugo iš poimpressionistinės prancūzų mokyklos, o taip pat ir Vokietijos ekspresionizmo. Formą traktavome tapyboje per spalvą, ne per toną. Mes tapėme iš gamtos ir išsuktas spalvines sensacijas užkreduodavome, kiekvienas pagal savo individualybę, drobię. Mūsų mokytojai, kaip V. Vizgirda (tapyba) ir V. K. Jonynas (piešimas), buvo subrendę menininkai Vakarų meno įtakoje. O Freiburge mums buvo taip pat prieinamos parodos, kaip Braque ir Matisse, ir buvo pasiekiami už nedidelių tolių muziejai ir galerijos Wiesbadene, Strasbūre ir Tuebingene.

Freiburge aš daug skaiciau apie Paul Cezanne kūrybą, kurio originalus mačiau Muencheno muziejuje. Cezanne idėjos darė ypatingos įtakos mano vėlesnei kūrybai. Tai, kad Cezanne moduluoja spalvą ir formą, paimta iš gamtos per kubų, cilindrų ir prizmių figūras, man atvėrė naujus akiračius ir leido suvokti, kad spalva ir forma gali būti traktuojama kaip suprantamos vienetas. Kaip tuos formų vienetų, priešpastatytus vienas kitam, sudėti, man pasidarė meninės išraiškos tikslas.

1949 metais įsigijau Freiburgo mokyklos diplomą ir tais pačiais metais gavau dvi stipendijas: vieną per švietimo ministeriją prancūzų zonoje vienerių metų meno studijoms Paryžiuje, kitą per World Service Student Fund studijuoti meną JAV. Su šia antrąja 1950 metais atvykau į Ameriką.

Kada ir kokiom aplinkybėm atvažiavote į New Yorką?

Atvažiavau į New Yorką 1951 metais įsigyti magistro laipsnį Columbia universitete. Nuo 1958 metų dėstau meną amerikiečių mokykloje Long Island, pusę valandos kelio nuo New Yorko, kur turiu ir savo studiją.

O kada pradėjote reikštis kaip menininkė Amerikoje ir kokias svarbesnes parodas esate suruošusi?

1960 metais gavau magistro laipsnį dailių menų dėstyto srityje ir tais pačiais metais turėjau savo pirmą parodą Ruth Sherman galerijoje New Yorke. Iki šiol esu turėjusi 10 individualių parodų. Keturiolika vėliausios buvo skulptūros parodos. Taip pat esu dalyvavusi apie 30 grupinių parodų, iš kurių galima paminėti: The Brooklyn Museum, The Heckscher Museum — 1975 metais, kurioje laimėjau pirmą premiją už tapybos darbą, Guild Hall Museum, East Hampton, N.Y. — 1981 metais, Nassau Museum of Fine Arts ir Morris Museum of Arts and Sciences — 1982 metais.

Lietuvių Kultūros židinį, New Yorke, dalyvavau parodose bene kasketmet. 1964 metais turėjau individualią parodą Chicagoje, Čiurlionio galerijoje. Aktyviai įsijungiau į „Baltia“, pabaltiečių meno draugiją New Yorke, kuri turėjo kelias parodas Kultūros židinyje, ukrainiečių ir estų namuose New Yorke.

Vėliausiu metu dirbate skulptūroje. Kas paskatino skulptūrą kurti?

Skulptūrą pradėjau studijuoti Columbia universitete, kuomet 1967 metais buvau priimta į doktorato programą. Man ten patarė, kad šalia tapybos turėčiau įsigyti patyrimo dar kitą

meno šakoj. Aš pasirinkau skulptūrą. Savo pirmaisiais skulptūros ir šviesos darbais atkreipiau profesorų ir studentų dėmesį, o vėliau amerikiečių kuratorių dėmesį, kurie mane skatino surengti vien skulptūros parodą.

Nauja aplinka Amerikoje, persunkta naujomis technologijos formomis ir ritmais, reikalavo iš manęs ieškoti naujos medžiagos, kuria galėčiau geriau išreikšti dabartinę savo vidinę būklę, reflektuojamą aplinkos. Aliuminis — medžiaga, kurią pasirinkau. Apšvietimo metalo paviršių įvairių spalvų šviesomis, kurios sudaro atsispindinčių ryškių spalvų juostas. Mano skulptūra yra junginys meno ir technologijos. Geometrinės aliuminio plokštumos yra šviesos sudinamos ir išreikšia veržimąsi į erdvės aukštumas.

Tai gal geriau paaiškina Gail Gelburd, Morristown muziejaus kuratorė, komentari Arts Magazine, kur ji yra rašiusi: „Elena Urbaitis yra gyvenusi daugelio kraštų miestuose. Ji be paliovos domėjosi mūsų technologinės visuomenės estetikos įvairove. Iš pradžių ji tapė, dabar jos kūryba yra menas, jungiantis metalą, šviesą ir spalvą tam, kad suvoktų urbanistinės visuomenės estetiką. Jos dviejų — trijų matavimų darbai derina geometrinės aliuminio plokštes: lygiagretes, viena kitą kertančias, ar dengiančias. Tos skulptūros yra apšviestos švytinčia šviesa, kuri tampa jų integralia dalimi ir yra lemianti mūsų erdvės pajautimui. „Nes matoma erdvė yra apšviesta erdvė“, rašė Moholy-Nagy, ir todėl šviesa pažadina erdvės pajautimą“.

Ačiū už pokalbį, o dabar laukiamė Jūsų Chicagoje ir norime išgirsti Jūsų žodžių pavasarinėje meno šventėje ateinančių savaitę Ateitininkų namuose.

Studija apie Freiburgo meno mokyklą

Amerikos Lietuvių Dailių menų draugija (Lithuanian American Fine Arts Association), įsikūrusi 1978 metais, jau spėjo išvystyti stiprią veiklą, supažindindama plačiąją visuomenę su lietuvišais dailininkais. Triskart yra gavusi paramos iš Illinois valstybės menų tarybos (Illinois Arts Council) parodų ruošimui Galerijoje (tada buvusios 744 N. Wells, Chicagoje). Draugija sėkmingai bendrai dirbo su kitom organizacijom: prisidėjo prie Čiurlionio galerijos Jaunimo centre 25 metų suakutinto katalogo išleidimo ir suruošė tautodailės parodą su Lietuvių Tautodailės institutu. Dabar draugija yra pasiruošusi studijuoti Freiburgo meno mokyklą — jos visuomeninę svarbą ir reikšmę meno vystymuisi, o 1983 metų gale šia tema surengti parodą anglų kalba Galerijoje (226 W. Superior). Jau gauta tam paramos iš Chicago miesto menų tarybos (Chicago Council on Fine Arts) ir tikimasi tolimesnės paramos iš Illinois Arts Council, kuri palankiai žiūri į šį projektą. Gaunamoji parama iš šių dviejų tarybų reiškia, kad paroda turi koncentruotis prie Illinois ir Chicagoje gyvenančių menininkų, dirbusių Freiburge, bet ji sudarys pagrindą platesniam Freiburgo meno mokyklos istoriniam aprašymui. Amerikiečiai meno žinovai ir imigracijos istorikai domisi šiuo projektu, nes jo duomenys paaiškina lietuvių meno chronologinę raidą ir lietuvių visuomenės stovyklinį laikotarpį pokario Europoje.

Šiuo metu draugija kreipiasi į lietuvių visuomenę, prašydama visus Freiburgo meno mokyklos laikų mokytojus, studentus ar jų draugus pasidalinti prisiminimais. Draugijos nariai pasiruošę įreikduoti pasikalbėjimus su

asmenimis, kad tokiu būdu būtų pradėtas rašyti tų laikų dokumentas. Tikimasi per Pasaulio lietuvių dienas susitikti su atvykstančiais dailininkais ir iš jų surinkti daugiau duomenų. Draugijai reikia daug narių, idėjų ir lėšų, norint įgyvendinti šį užmojį. Metinis draugijos susirinkimas įvyks šių metų liepos 13 dieną, 7:30 v.v. Galerijos patalpose (226 W. Superior). Jame mielai laukiami asmenys, kurie norėtų prisidėti prie šio darbo. Arba jie gali kreiptis su savo žiniom į pirmininkę Viktoriją Matrangą, 1360 E. 48th St., Chicago, IL 60615, tel. 285-0229. Labai džiugu, kad Chicago ateitininkai nutarė pradėti šį darbą, pasirinkdami Freiburgo meno mokyklos laikus kaip temą ruošiamam meno šventei š.m. birželio mėn. 17-19 dienomis Ateitininkų namuose Lemonte ir pakviesdami dailininkę ir

Jonas Aistis (1904—1973)

BE TĖVYNĖS BRANGIOS

Be tėvynės brangios, be draugų ir be nieko
Alpsta mano širdis neįėjoo nuolatos,
Nykdama savyje nę žymės nepalieka,
O tylą šiurpulingą nepaliauja kvatot.

Ir kvatoja jinai anais žodžiais
sparnuotais,
Kur kadaise gausingam bičiulių rate
Mes pradėdavom vargą tėvynės rokuoti:
Kad keliai jos kiti, kad jos laimė kita...

O gražiai, o gražiai mes tave
nukalbėjom —
Niekas mylimai žodžių nesakė tokių...
Išsiskyrėme — jai ašaros skruostais
tekėjo
Iš jos šviesiai žydrų išraudotų akių...

Tąsyk verkė širdy, nuo tavęs atitolę,
Šitie žodžiai, giminės pasiekt negali,
O jie troško, jie troško sugrįžti namolei
Ir pastot atėjūnus tavo laimės kely.

Tad jūs eikite, žodžiai, per amžius jos saugot
Ir, pavirtę į plieno karžygių status,
Jūs apginkite ją nuo kiekvieno nedraugo,
Kai manęs anei dulkės pasauly nebus!

Ir stovėkit tenai per kaitras ir per šaltį
Iš pačios paskutinės laikų pabaigos,
Ir neleiskite niekam nei kojos įkelti,
Nepažindami žudančios laiko eigos!

PAŽIŪRĖKIT

Pažiūrėkit, mieli broliai, į supiltus
Kritusių sukilėlių kapus,
Kur jie savo kūnais grindė tiltus,
Versdami gyvenimo sukrvintus lapus...

Pažiūrėkit, mieli broliai, į tremtinių
Eisenas per tundras ir stepes —
Mylimos ir nelaimingosios tėvynės
Gyvų širdį sopulingai gnaužiančias
reples.

Jonas Aistis

Pažiūrėkit, mieli broliai, jos sodybą
Ugnimi sulgyntų ten su žeme, —
Vis tai ji ir vis ant kryžiaus medžio kybo
Darganų ir vėtrų šiurpulingam užime.

Pažiūrėkit, mieli broliai, jos gajumo,
Trykstančio iš mėlynų akių,
Jos kantių, jos sielvarto ir jos liūdnumo
Del vis dūžtančių svajonių jos lakių.

Pažiūrėkit, mieli broliai, ir tikėkit
Jos krūtinėj rusinčia svaia.
Pažiūrėkit, mieli broliai, pažiūrėkit
Ir tikėkit, ir tikėkit amžinai su ja!

Šių metų birželio 13 dieną sueina dešimt metų nuo žybaus mūsų kartos poeto Jono Aistio mirties. Ši sukaikta buvo paminėta ir Poezijos dienosio Chicagoje š.m. gegužės mėnesio 27-28 dienomis. Tarp Marijos Smilgaitės rečituijamu Aistio eilėraščių buvo ir čia spausdinamieji. Abu juos poetas parašė 1941 metų antroje pusėje: pirmajame tebegirdime paties poeto kūrybinį testamentą, antrajame — poeto mums atskleidžiamą birželio mėnesio istorinių įvykių prasmę.

Iš Lietuvos pranciškonų istorijos

Viktoras Gidžiūnas, FRANCISKONŲ OBSERVANTŲ — BERNARDINŲ GYVENIMAS IR VEIKLA LIETUVOJE XV IR XVI AMŽ. Atspaudas iš L.K.M. Akademijos Suvažiavimo darbų IX t. 113 psl. Roma, 1982.

Savo moksliniu kruopštumu ypatingai pasižymi mūsų istorikas kun. dr. Vincas Viktoras Gidžiūnas. Tiesa, jis daugiau koncentruojasi į Lietuvos pranciškonų istoriją, bet šioje srityje jis parodo daug sveikintinos iniciatyvos. Šiam darbui jis gerai pasiruošęs. Istoriją studijavo Šv. Antano Pranciškonų universitete Romoje ir disertaciją parašė apie

skulptorę Eleną Urbaitytę, Freiburgo mokyklos mokinę, su paskaita. Freiburgo mokyklos svarba ir įtakai šikiliausiu mūsų menininkų išsilavinimui taip pat bus išryškinta šiai meno šventei tėvo Algimanto Kezio, S.J. paruoštoje originalių fotografijų parodoje.

Viktorija Matranga

Lietuvos pranciškonus, yra parašęs daugelį studijų iš šios srities, porą metų dirbo pranciškonų ordino istorinių šaltinių redagavimo komisijoje, skaitė paskaitas tarptautiniuose suvažiavimuose. Jo naujausias darbas — Pranciškonų observantų — bernardinų gyvenimas ir veikla Lietuvoje XV ir XVI amžiuje.

Į akis krinta rūpestingumas renkant medžiagą ir panaudojimas taip gausių šaltinių. Čia jis panaudojęs istorinį pranciškonų archyvą, medžiagą iš bernardinų archyvo Krokuvoje, rinko medžiagą Vatikano archyvuose, įvairius lenkų ir kitų istorikų knygoje. Jam buvo prieinami ir Slaptojo Vatikano archyvo dokumentai. Jis net surinko duomenis iš Vilniaus Kapsuko universiteto bibliotekos, o Krokuvoje jis peržiūrėjo bernardinų archyve išlikusią didelę dalį Lietuvos šv. Kazimiero provincijos archyvo.

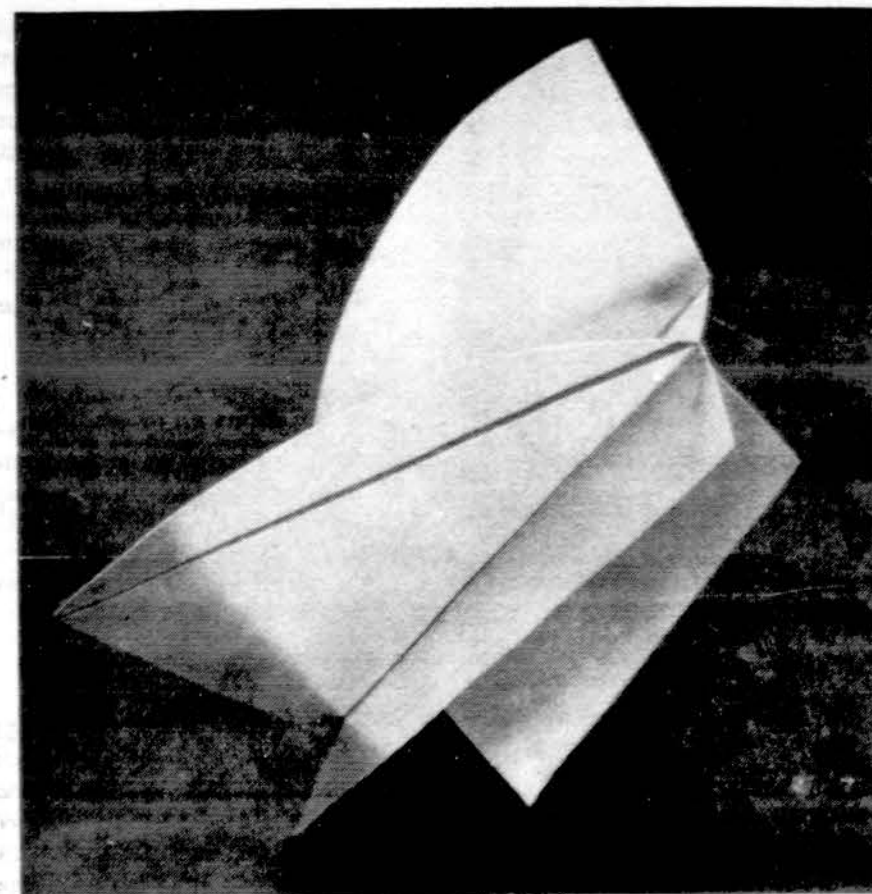
Užtat veikalas išėjo giliai studijinio, mokslinio pobūdžio, kur kiekvienas posmelis paremtas pagrindiniais šaltiniais, kur nėra bereikalingo užsišnekėjimo, o grynai istoriniai duomenys, paremti gausiom išnašom. Darbo kruopštumą parodo ir knygos pabaigoje parūpinta asmenvardžių ir vietovardžių rodyklė.

Veiklos apimtis plati. Supažindina su pagrindiniais bernardinų vienuoliniu gyvenimo nuostatais, jų dienos programa; su jų atgailos ir apsimarinimo praktikomis, jų auklėjimu ir mokslo. Plačiai aptariamas tų vienuolių apaštaliavimas, pamokslavimas, kryžiaus karų jubiliejų šėlelimai, kultas ir pamaldos, darbas bažnytinėse broliose ir draugijose, lietuvių kalbos vartojimas, jų pastangos grąžinti katalikų Bažnyčios vienybės stačiatikius bei jų veikla iškilus protestantizmui.

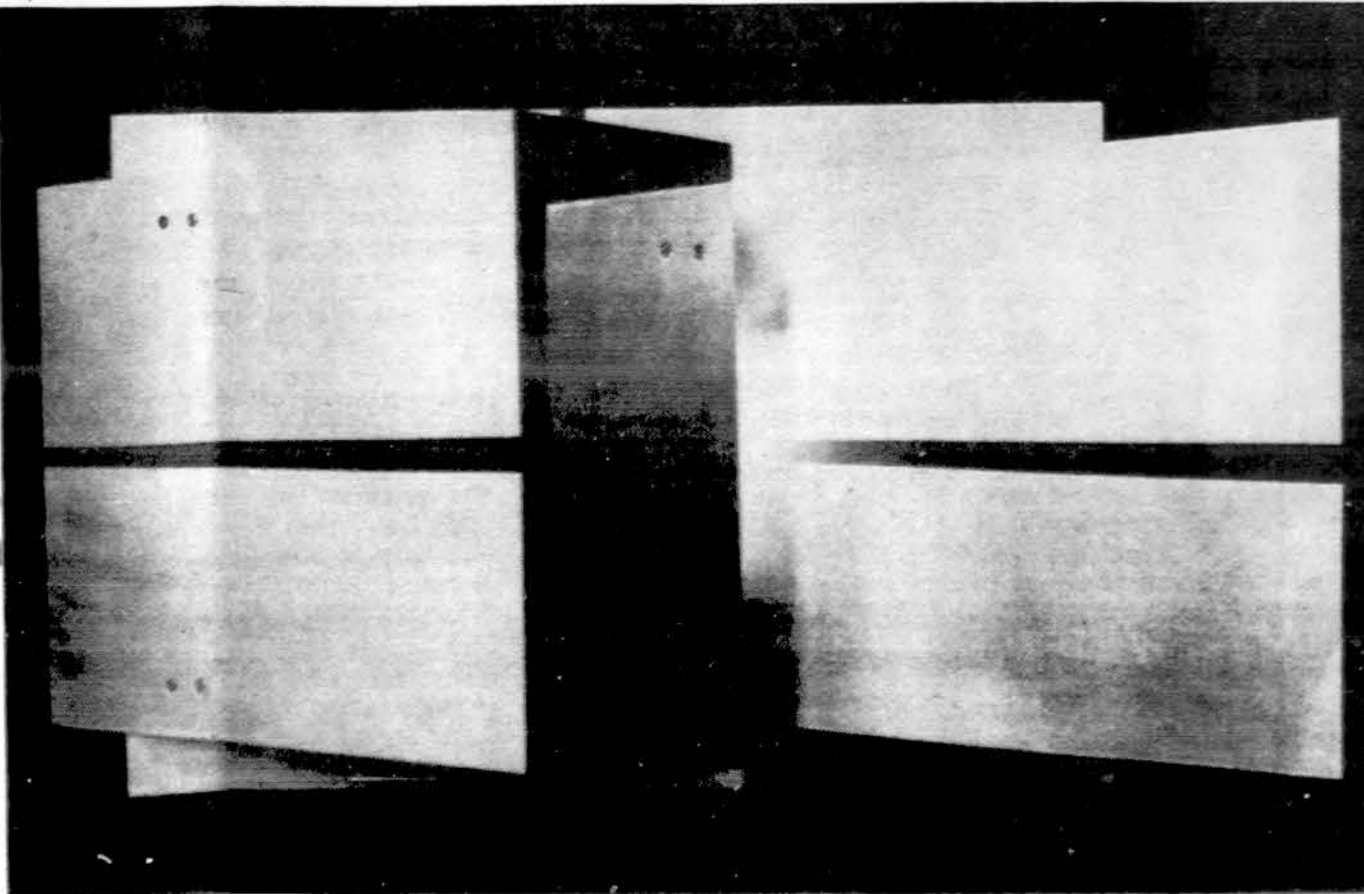
Kaip matyti iš temų, autorius nepasaksta vien tik pranciškonų istorijoje, bet duoda platesnį žvilgsnį į to laiko Lietuvos gyvenimą. Tas gausnės apimties istorinis fonas veikalą daro įdomų ne vien pranciškonams, bet kiekvienam, kuris domisi Lietuvos praeitimi. Mums įdomu rasti, kad popiežius Aleksandras VI pradėjo kryžiaus karų akciją prieš Maskvos ir totorių bendrus žygius prieš Lietuvą ir pranciškonai ne vien varė tų gynybos karų akciją, bet kai kurie ir patys stojo į gynybą eiles. Autorius skelbia, kad pranciškonų plečiamas Kristaus kančios apmąstymas padėjo mūsų liaudies mene atsirasti Rūpin-toliui. Autorius užsimena ir apie Lietuvos pranciškonų teatro užuomazgas, nes jie Vilniuje ruošė šventoms pritaikytus vaidinimus. Autorius stengiasi būti ištikimas istorinei tikrovei, nors kai ką gal ir būtų ne taip malonu suminėti. Pvz. sumini faktą, kad kai 1520 metais į Krokuvą atvyko pranciškonų generolas Lichetti ir buvo ten sušaukta kapitula, atvyko ir keli nekvestijai, turbūt, norėdami pamatyti generolą. Jie buvo uždaryti karcerin.

Apskritai veikalas įdomus ir platesnei publikai, parašytas su giliu mokslininko stropumu ir yra brangus įnašas į mūsų istorinius tyrinėjimus.

Juozas Prunskis

Elena Urbaitytė „Saulinis skrydis 50“
Aliuminio metalo plokštės, 19" x 23" x 19" 1982

Elena Urbaitytė „Saulinis skrydis 60“, 1978
Aliuminio metalo plokštės, fluorescentinis apšvietimas, 36" x 52".

Dešimtoji Poezijos šventė Chicagoje

JUOZAS PRUNSKIS

(Tėsinys iš praėjusio seštadienio)

Lietuva dabarties mūsų poetų posmuose

Antrasis poezijos dienų vakaras (gegužės 28 d.) Chicagoje buvo skirtas dabarties kūrėjams, parinkus bendrą vakaro temą: „Lietuva dabarties mūsų poetų posmuose“.

Vakaronę pradėdamas, K. Bradūnas prisiminė, kaip 1945 m. Miunchene ant apgriauto miesto sienos pamatė skelbimą, kad bus skaitoma Rilke's poezija. Publikos prisirinko pilna salė ir su didžiausiu susidomėjimu klausėsi. Ir kaip džiugu, kad ir dabar taip gausiai susirinko pasiklausyti Marijos Smilgaitės deklamacijos, kuri perteikė trijų išeivijos poetų kūrybą: Aistio, Brazdžionio ir Nykos Niliūno, ir trijų Lietuvoje pasilikusių: Degutytės, Vaičiūnaitės, Putino.

Siemiet nuo Aistio mirties sukanca 10 metų. Jo poezija buvo skaityta iš rinkinio *Be tėvynės brangios*. Dar to rinkinio, nespaudinto, nuorašai iš Prancūzijos pateko į Vilniaus studentų rankas ir juose sukėlė gilų dėmesį, ypač knygos dedikacija Beatričei — Aldonai Grajauskaitėi. Vokiečių okupacijos metais Lietuvoje pasilikusiai Aldonai tai buvo nuostabi staigmena. Vėliau pasiekusi Paryžių, ji tapo Aistiene.

Poeto džiaugsmas, neviltingas išgyvenimas ir mūsų dabarties išgyvenimas.

Marija Smilgaitė su gilaus vaizdumo išraiška skaitė deklamaciją Aistio Kelionę, Dienas, Šv. Sebastijoną, Jaunystę, Be tėvynės brangios, Pažiūrėkit į sukilusių kapus, i tremtinių eisenas per tundras...

Poezijos rečitali giliai įprasmino savo įtarpais Kazys Bradūnas. Jis pasakojo, kaip traukiantis sumušti vokiečių kariuomenei, pabėgėlių sriautui judant ir vakarus, Bradūno tėvė Kirsus pasiekė B. Brazdžionis. Ir toje elegancijoje karo nutaikioje Brazdžionis kūrė eilėrašius, kartais net po penktą per dieną. Pakvietė Smilgaitę rečitaliui Brazdžionio eilėraščių posmams, sukurtais paskutinėmis dienomis prieš išvykstant iš Lietuvos. Poetas taip liūdnei apdainuoja tėviškę griuvėsius, skausmo žvaigždę, apleidžiamus Pažaislio bokštus ir tėvų kapus.

Dūsavija dėl palikto Nemuno ir nesurastų upių. Jo akyse šimtai pabėgėlių su verkiančiais vaikais. Jam prisiminė duona kvėpė rugių laukai, girdėjo sužeisto kario aimaną. Poetas rimavo apie aliarmo pavogtus sapnus, ir skelbė įsakymą — mylėsi Lietuvą iš tolo.

Apie Alfonsą Nykū-Niliūną K. Bradūnas pasakė, kad jo tikroji pavardė Čipkus. Jis buvo korporantas šatrijietis, kuris jau studentaudamas skelbė eilėrašius Nykos-Niliūno slapyvardžiu, bet tada tie eilėrašiai niekuo ypatingai nesiskyrė. Tik 1945 m. išeivijoje Niliūnas nustebino savo poezija *Aiduos*. Netrukus išėjo ir jo premija apdovanotas *Pradimo simfonijos*, iš kurių nuskambejo, Smilgaitės žodžiais,

Marija Smilgaitė deklamuoja išeivijos ir Lietuvoje pasilikusių poetų kūrybą Poezijos dienų antrajame vakare, gegužės 28 dieną, Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Z. Degučio

Eldorado, Grįžimas (kraujas šauks ligi mirties — namo), Motina. Eilėraščiuose tiek daug šiltų išgyvenimų tėviškos dienos atsiminimuose.

Pertraukai prasidedant, Bradūnas paskatino apsirūpinti poezijos knygomis, kurių ypač gausų rinkinį buvo atgabenęs Chicago's knygnešys K. Rožanskas.

K. Bradūnas savo įvadė į antrą rečitalio dalį pažymėjo, kad po Salomėjos Nėries mirties, reikėjo laukti net 20 metų, kol poetės moterys ėmė lenkti vyrus. Janina Degutytė labiausiai Lietuvoje skaitoma, bet ji pasilikė sava, nesiveržianti ir oficiali Parnas, dėl to aukščiausiomis premijomis neapdovanota.

Jos poezijos posmuose, skaitomose M. Smilgaitės, tiek daug šiltų Lietuvos vaizdų, nuosirdžiai aptartas savas kraštas. Toks jos didelis eilėraštis apie mažąją Lietuvą, kuri mūsų meilę didžiausia, brangiausia pasaka. Tiek daug jausmo aptariant gimtąją kalbą, apie lietuvišką žodį kraujo raidėmis. Neringos pusys — poetės seserys. Vilniuje poetė mato pulsuojantį vargą, bet ir švytėjantį arkų liniją.

Judita Vaičiūnaitė su Degutyte yra stipriausios poetės dabarties Lietuvoje — kalbėjo Bradūnas. Mūsų poetai buvo daugiausia kai-

mo augintiniai, Vaičiūnaitė — miesto poetė, kas suprantama, kai dabar jau dauguma gyventojų yra miestuose. Jos lyrika tartum skulptoriaus kaltas Vilniaus detales iškalta — priminė Bradūnas.

M. Smilgaitė skaitė apie nušvintančias miesto gatves, apie miesto upę, gatvės klonius, apgruvusius kontraforsus. Poetės kūryboje rado vietos ir Vilniuje mirės italų cirko aktorius. Poetė žvelgia į senų daiktų turgų, kur prabyla balsas iš kapų. Stuka Gucevičius pagerbta poetės triptiku. Rimuodama apie katedrą, poetė pasakoja apie architektą, menininkų sustabdžius šimtmečius.

Rečitalio pabaigai buvo parinktas Putinas, kurį K. Bradūnas apibūdino, kaip labiausiai mūsų iškentėjusį poetą. „Vivos plango, mortuos voco“ kūrinys — antdiktatūriškas, atpažįstamas, kaip žodis prieš komunistų priešpauką. Bradūnas papasakojo, kaip savo bute uždarė studentų būrelį vokiečių okupacijos metu.

Putinas paskatydavo savo naujus eilėraščius, kuriuos slėpdavo sūlių kamuoliu. Savo dviem eilėraščiais Putinas atsisakė su abiem okupantais: „Marche Macabre“ — aptaria nacių, „Vivos plango“ — bolševikus. Dabartiniai okupantai norėtų ir

„Vivos plango“ skelbti kaip pasisakymą prieš nacių, bet tai netiesa. Vokiečių okupacijos metu Putinas šio eilėraščio studentams dar neskaitė, nes tikriausiai jo ir nebuvo parašęs. Eilėraštis nukreiptas prieš bolševikinį okupantą.

Abu šios eilėraščių M. Smilgaitė su širdin smingancia išraiška perteikė savo deklamacijoje. Eilėraščiai giliai kalba apie laikotarpį, kai nekaltuosius tribunolus teisė žmogžudžiai, kai džiūgauti trionai, kai bedugnė skausmo sielvartingo. Bet ne viskas sutemos žuvo. Pakilkit griaučių milijonai! Pakilkite išnėkinti! Einu į tylumą palaimintą... Naktis, kaip motina, paguodžia ir pasotina, kai jos viešnagėn nueini...

Baigiant šias poezijos dienas K. Bradūnas pabrėžė, kad čia daugelio širdžių bendras darbas. Visiems nuosirdžiausias acū. Dekojo čikagiečiams, rinkinei išeivijos šviesuomenei, kuriai galima ruošti tokią kultūrinę padangę. Dekojo ir Jaunimo centro moterų klubui.

S. Endrijonienė atspėdama dalyvių mintį ypač dėkojo K. Bradūnui, kuris buvo visų šios poezijos dienų širdimi.

Chicago's teatruose

Alkoholikių gydymo

Viena iš labiausiai supurtantių dabar Chicago's statomų dramų yra „Distilling Spirits“ New Broadway teatre, 3212 N. Broadway. Tai gilų įspūdį paliekas veikalas apie moteris alkoholiškas, suėjusias į instituciją, kur stengiamasi padėti joms atsigaivinti. Scenoje vaizduojamas ne tiek jų atsigaivimo procesas, kiek tas tragizmas, į kurį įpula alkoholiškas, prarasdamas valią, perplauktas nervų purtoma, beviltiškai liejanti asaras, vedanti kietas diskusijas su savo globėja, kuri pati pabaigoje prisipažįsta, kad pritrūko galimybių prikelti tas moteris naujam gyvenimui.

Dramos autorius Dean Michael Dolan baigęs Iowos universitetą, naktis pašvenčias kūrybai, dienomis dirbdamas Wall Street biržoje. Surinktas patyrusių aktorių kolektyvas: Lyn Puzstai, studijavusi Indianos ir Iowos universitetuose, Judith Easton — gavusi laipsnį Goodman dramos studijoje, Francine Girard, atėjusi iš Columbia kolegijos. Visos aktorės — moterys, taigios ir režišierė, drauge vaidinanti, Deborah Mosca, šį pastatymą suorganizavusi su Jan E. Holby, gavusia laipsnį dramos studijoje Illinois universitete. Drama verta pamatyti. Tai premjera Chicago's scenoje.

Našlaitės dalia

Pietinėje Chicago's dalyje, 5620 S. Harlem, veikia stiprus muzikinių vaidinimų teatras Candlelight Dinner Playhouse. Šiuo metu jame eina pagal Thomas Meehan knygą sukurta, sakyta, operetė „Annie“. Dainų autorius M. Charnin, kompozitorius C. Strouse. Vaidinimas įdomus vaikams, jaunimui, o ir suaugusiems. Vaiduojamas gyvenimas našlaitinė ir vienos mergaitės laimė — ją įdukrina vienas bilionierius. Ji net gali pasidžiaugti atsilankymu Roosevelto laikais į Baltuosius Rūmus, dalyvauti kabineto posėdy.

Scenoje gausu duetų, solo, grupinių dainų, lengvo baletų, gyva, spalvinga vaidinimo eiga, surežisuota vieno iš stipriausių Chicago's režisierių — W. Pullin. Scenų net 13, bet jų pasikeitimas greitas. Publikai gilų įspūdį daro D. Wason, baigęs Floridos universitetą, bilijonieriaus vaidmenį, taipgi Becky Snyder — Annie. Ir kiti aktoriai su patyrimu, kai kurie dalyvavę televizijoje, filmuose ar net rođėsi Londono, Paryžiaus, New Yorko scenose, kaip Ron Beattie, arba kaip W. Bush, dalyvavę jau daugiau kaip tūkstantį spektaklių.

2400 m. senumo drama

Graikų rašytojas Euripidas, gyvenęs apie 480-406 m. prieš Kristų, yra sukūręs 92 dramas, iš kurių teišliko 19. Vieną jų „The Bacchae“ (Bachantai) dabar Chi-

Toronto vyrų choras „Aras“ Jaunimo centre, Chicagoje, po koncerto šių metų gegužės mėn. 22 dieną. Prieky: solistė Rūta Pakštaitė ir choro vadovas Vaclovas Verikaitis.

Nuotrauka V. Jasinevičiaus

Toronto „Aras“ Jaunimo Centro pastogėje

Komentarai

Štai jau trečiasis tradicinis Jaunimo Centro koncertas praėityje. Pirmą koncertą atliko visas būrys iškiliųjų solistų, antrąjį Lietuvių Operos choras, o šį trečiąjį Toronto vyrų choras „Aras“ šių metų gegužės 22 dieną. Šie koncertai atlieka dvi dideles paskirtis — sukelia taip labai reikalingų lėšų Jaunimo Centro išlaikymui ir sudaro progą mūsų visuomenei išvysti ir pasidžiaugti neeilinėmis meno įėjimais. „Aras“ šiais metais švęs savo penkmetį. Šio vietoje įsteigėjas ir dabartinis menovadovas sol. Vaclovas Verikaitis yra įdėjęs visą savo sielą į šį vietą. Nuolat ieškodamas naujo repertuaro, stengiasi pajavinti koncertų programas, kad jos nebūtų nuobodžios. V. Verikaitis yra ne tik ypatingo muzikalumo savininkas, bet ir labai talentingas pedagogas. Čia neminėsiu jo didelių vokalių dovanų, tačiau reikia pažymėti, kad jo didelė patirtis scenoje padeda suprasti vokalistų ribas ir jas visiškai išnaudoti. Aš stebėjau griezta choro drausmę taip atidžiai sekant dirigentą.

Dėl susidariusių aplinkybių (J. Simanavičiaus staigos mirties) chorą girdėjome nepilnos sudėties. Atsivėlgiant į tai, reikia pažymėti, kad „Aras“ yra padaręs didelę pažangą. Nors vietomis jautėsi mažų įstojimo ir intonacijos svyravimų, bendras įspūdis buvo įdomus ir šiltas. Kaip teko patirti, dėl jau minėtų priežasčių, keturi tenorai negalėjo dalyvauti — jų ir labiausiai pasigedome. Reikia pagirti išimtinai geras bosus.

Nuo pirmųjų choro dienų, beveik be pertraukos, „Aras“ turi tikrą perlą akompaniatorių muz. Joną Govedą. Šiame koncerte ypač

jautėsi jo didelis įnašas pasisekimui. Susidarė vaizdas, kad fortepijonas ir jį puikiai valdantis buvo vienas kitam sukurti. Jo sukurti akompanimentai tiesiog užburė publiką. Tokio aukšto lygio akompaniatorių lietuvių tarpe turime labai mažai — muz. Alvydą Vasaitį Chicagoje ir muz. Raimondą Apeikytę Los Angeles. Būklė gerai, kad į tokius koncertus atsilankytų daugiau jaunimo, ypač pianino studentų. Govedas davė parodomąją pamoką, kas yra akompaniatorius, kokios yra jo užduotys ir kaip jas reikia atlikti. Čia dar pridursiu, kad J. Govedas buvo pakviestas ir maloniai sutiko diriguoti operos chorą ir orkestrą už scenos „I. Liutuan“ operos pastatyme š.m. liepos mėn. 1 d. Chicago's Auditorijos teatre.

Prie šios gražios subrendusios amžiaus vyrų grupės prisijungė mums jau pažįstama Rūta Pakštaitė, gražios išvaizdos, malonaus tembro, lengvas lyrinis sopranas. Nesenai įvykusio Jaunųjų Dainininkų konkurso Clevelande pirmos vietos laimėtoja, Rūta jau spėjo pasirodyti lietuvių tarpe su koncertais Toronto, Clevelande ir Chicagoje. Ji yra nepaprastai muzikalumo savininkė, turbūt paveldėjusi jį iš tėvelio muz. Balio Pakšto. Taipgi turi vieną iš būtinų reikalavimų kiekvienam dainininkui — pasitikėjimą savimi. Šiuo metu Rūta ruošiasi dainininkės profesijai De Paul universiteto muzikos fakulteto vedėjos Norma Williams priežiūroje.

Solistė Rūta Pakštaitė, koncertavusi kartu su Toronto vyrų choru „Aras“ š.m. gegužės mėn. 22 dieną Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka V. Jasinevičiaus

Gaila, nežinau kokioms aplinkybėms vertiant, šiame koncerte matėsi pasiruošimo trūkumas. Puiku yra savimi pasitikėti, tačiau per didelis pasitikėjimas gali ir neigiamai veikti. B. Budriūno „Mano protėvių žemė“ dainuodama iš gaidų, pervertė vieną lapą per anksti ir, nebudama pakankamai susipažinusi su kūrinio, laikinai pasimetė. Tokius atsitikimus kiekvienas dainininkas labai pergyvena. Nesigilindamas į pasirinktą repertuarą, čia padarysiu tik keletą bendrų pastabų. Rūta padarė didelę pažangą scenos laikysenoje. Nors ji puikiai kalba lietuviškai, dar vis yra dikcijos sunkumų dainavime. Visa tai labai išryškėja liaudies dainų atlikime, kur tekstą yra labai svarbu suprasti. Dainininkai dažnai aukoją dikciją, kad išgautų lygesnę vokalo liniją. Pas Pakštaitę matosi aukščiausio registro svyravimas, kur balsas turi būti dengiamas, kad išgautų jame apvalumą ir lygumą. Esu tikras, kad su laiku tai bus nugalėta. Jau kelintą kartą stebiuos jos pasirinktą subrendusių dainininkų repertuarą. Toks pasirinkimas apunkina balsą ir jį net gadina. Šiuo atveju negalima jos kaltinti dėl dviejų kūrinų su choru, parasytų dramatiniam sopranui, nes jos parinko dirigentas V. Verikaitis. Rūta Pakštaitė turi daug pozityvių duomenų ir juos tiksliai naudodama nugalės daug sunkumų, siekdama labai daug reikalaujančios karjeros. Linkiu ją nepelūsti ir pasiekti savo užibrėžto tikslo.

Kaip jau minėjau, „Aras“ ir du kūriniai kartu su soliste turėjo puikų akompaniatorių meistrą J. Govedą. Rūtos Pakštaitės soliniam dainavimui akompanavo Mykolas Drunga. Jis yra puikus filosofinių straipsnių, *Draugo* įdomių vedamųjų autorius ir neriboto lietuvių kalbos žodyno savininkas. Bet muzikos pasaulyje jau kas kita. Be abejonių jis yra daug laiko ir darbo pašventęs pianino mokslui. Deja, geras pianistas dar nebūtinai geras akompaniatorius. Mykolas Drunga yra gilių sielos ir emocijų asmenybė. Gaila, didelis trūkumas praktikos ir nesugebėjimas sekti solistės parodė stoka repeticijų. Retai tenka matyti toks didelis kontrastas tarp dviejų akompaniatorių, užimančių tą patią sceną, kaip atsitiko šiuo atveju. Reikia pažymėti, kad Jonas Govedas yra profesionalas ir jam teikiama reikalinga ypač žymiai aukštesnė, kai tuo tarpu M. Drunga skambina tik iš meilės muzikai. Nesupratimas vokalo irgi apunkino M. Drungos padėtį. Nežinūnt šių trūkumų, linkiu Mykolui Drungai neapleisti meilės muzikai ir toliau aktyviai dalyvauti jos atlikime.

Šio koncerto pasisekimui daug dirbo Jaunimo Centro valdybos pirmininkė Irena Kriaučeliūnienė, vicepirmininkas Henrikas Laucius, sekretorė Alė Steponavičienė, išdavininkas Viktoras Diminskis ir korespondentė Birutė Jasaitienė. Reikia pažymėti, kad visų trijų koncertų atlikėjai savo honorarus aukoją Jaunimo Centrai, o „Aras“ dar iš savo išdė pridėjo 800 dolerių. Jaunimo Centro vadovybei linkėtina nepažinti sunkiom darbo sąlygom ir toliau tęsti šią puikią tradiciją!

Algis Grigas

Poezijos dienos š.m. gegužės 27-28 Jaunimo centre, Chicagoje, pertraukos metu vakaro dalyviai, užgule parduodamų poezijos knygų stalą, stebint

besitypsančiam knygų platintojui Kazui Rožanskui (kairėje).

Nuotrauka Z. Degučio